

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29

26 червня 2026 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 26

Заслухавши та обговоривши інформацію заступника голови Ради суддів України Соколова В.М. стосовно звернення судді Верховного Суду Смоковича М. І. щодо роз'яснення статусу голови суду (або особи, яка у встановленому законом порядку виконує обов'язки голови суду), у діяльності зборів суддів та обсягу його участі як судді в обговоренні питань та ухваленні рішень [зборами суддів] з питань, що стосуються внутрішньої діяльності суду відповідно до статей 126, 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Положення про Раду суддів України, затвердженого XX черговим з'їздом суддів України 11 березня 2026 року, Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Роз'яснити, що обрання судді на посаду голови суду (або покладення на суддю відповідного суду виконання обов'язків голови суду у встановленому законом порядку) не звільняє його від здійснення повноважень судді, а також не змінює обсяг його повноважень та гарантій, пов'язаних зі статусом судді.

2. Роз'яснити, що однією з гарантій забезпечення незалежності суддів є суддівське самоврядування, що його здійснюють, зокрема, через збори суддів, на яких, відповідно до частини першої статті 128 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань. Голова суду (суддя, який виконує обов'язки голови суду у встановлених законом випадках) організовує скликання та підготовку зборів суддів відповідно до визначеного порядку. Водночас сам факт обіймання адміністративної посади не означає автоматичного набуття таким суддею статусу головуючого на зборах, оскільки головуючим може бути визначений зборами й інший суддя. Адміністративна посада голови суду сама по собі не привілеює і не обмежує такого суддю у праві бути обраним головуючим на зборах суддів, брати участь в обговоренні та голосуванні з питань, винесених на розгляд зборів суддів відповідного суду.

3. Роз'яснити, що підготовка та організація зборів суддів включає, з-поміж іншого, формування попереднього (орієнтовного) порядку денного, пропозиції щодо якого – під час підготовки зборів суддів – можуть вносити також судді відповідного суду. Остаточний порядок денний зборів суддів затверджують збори суддів (відкритим голосуванням), що дозволяє суддям безпосередньо під час свого зібрання

висловлювати пропозиції щодо питань порядку денного до їх остаточного затвердження та обговорення і голосування щодо визначених питань.

4. Роз'яснити, що у випадку, коли голова суду обраний або визначений головуючим на зборах суддів, він забезпечує дотримання порядку проведення зборів, належну організацію розгляду питань порядку денного та рівні умови участі суддів в обговоренні й голосуванні. У межах такої процедури голова суду, як суддя відповідного суду, не позбавлений права вносити пропозиції щодо включення до порядку денного кандидатур суддів для обрання кандидатами чи делегатами, а також надавати обігрунтування своєї позиції з відповідного питання. Істотна інформація, яка відома голові суду у зв'язку зі здійсненням ним адміністративних повноважень та має значення для належної організації роботи суду або об'єктивного вирішення питання, винесеного на розгляд зборів суддів, підлягає доведенню ним до відома зборів суддів як така, що стосується предмета обговорення. Водночас висловлення пропозиції або повідомлення відповідної інформації не підміняє та не звужує повноважень зборів суддів щодо затвердження порядку денного, обговорення питань порядку денного чи кандидатур, а також прийняття рішення за результатами голосування.

5. Роз'яснити, що за відсутності обставин, які свідчать про обмеження права суддів висловлюватися на зборах, ставити запитання кандидатам, пропонувати альтернативні кандидатури або вільно брати участь у голосуванні, сам по собі факт внесення головою суду пропозиції до порядку денного зборів суддів, який обіймає адміністративну посаду в суді, пропозиції щодо кандидатури одного із суддів для обрання зборами суддів не створює достатніх підстав для висновку про особисту прихильність, надання неправомірної переваги, упереджене чи суб'єктивне ставлення до такого судді, а також про здійснення адміністративного тиску або примусу.

6. Роз'яснити, що відповідно до частини другої статті 52 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» усі судді мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Внесення головою суду пропозиції до порядку денного зборів суддів щодо обрання кандидата з числа суддів не створює для зборів суддів або окремих суддів обов'язку погоджуватися з такою пропозицією чи підтримувати її під час голосування. Судді відповідного суду мають право вносити власні пропозиції до порядку денного зборів суддів, у тому числі щодо кандидатур, які пропонуються для обрання зборами суддів. У разі головування на зборах суддів голова суду зобов'язаний забезпечити розгляд таких пропозицій у встановленому порядку та рівні умови для всіх кандидатів у реалізації можливості бути запропонованими, представленими, обговореними та брати участь у процедурі обрання зборами суддів.

7. Роз'яснити, що у питанні щодо забезпечення участі суддів Верховного Суду України у зборах суддів касаційного суду відповідної спеціалізації, яка відповідає спеціалізації судової палати Верховного Суду України, в якій такий суддя здійснював правосуддя, через призму формування порядку денного зборів суддів, необхідність скликання яких збіглася у часі з ухваленням Закону України від 21 листопада 2023

року № 3481-IX «Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” у зв’язку з Рішенням Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020 щодо забезпечення безперервності здійснення правосуддя найвищим судом у системі судоустрою України», потрібно виходити передусім із того, що судді Верховного Суду України мають продовжувати здійснювати свої повноваження як судді Верховного Суду та мають право на участь у суддівському самоврядуванні на рівні з іншими суддями. Відтак фактична диференціація суддів Верховного Суду України та суддів Верховного Суду у можливості реалізації повноважень судді Верховного Суду, зокрема через участь у зборах суддів відповідного касаційного суду, не узгоджується з принципом незмінності суддів та єдності статусу суддів, що є складовою конституційної гарантії незалежності суддів. Такий підхід впливає зі статей 52, 53 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII “Про судоустрій і статус суддів” та узгоджується з абзацом третім пункту 13 Рішення Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020.

З огляду на виключність ситуації існування двох судів як юридичних осіб публічного права - Верховного Суду України і Верховного Суду, здійснення суддями Верховного Суду України повноважень судді Верховного Суду, зокрема участь у зборах суддів відповідного касаційного суду, вимагало застосування юридичного механізму зарахування до штату Верховного Суду відповідно до спеціалізації. За таких обставин формальний характер процедури зарахування до штату Верховного Суду не мав сам по собі перешкоджати забезпеченню можливості участі таких суддів права на участь у суддівському самоврядуванні та зборах суддів відповідного касаційного суду, зокрема тоді, коли їх скликання було зумовлено необхідністю обрати кандидата від касаційного суду відповідної спеціалізації до складу постійно діючого колегіального органу Верховного Суду, яким є Велика Палата Верховного Суду. Зважаючи на зміст Рішення Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020, ухвалення на його виконання Закону України від 21 листопада 2023 року № 3481-IX та виникнення обставин, що вимагали скликання зборів суддів, не є пропорційним втручанням в право таких суддів брати участь у суддівському самоврядуванні (зборах суддів), зокрема тоді, коли їх скликання було зумовлено необхідністю обрати кандидата від касаційного суду відповідної спеціалізації до складу постійно діючого колегіального органу Верховного Суду, яким є Велика Палата Верховного Суду.

8. Роз’яснити, що ухвалення Закону України від 21 листопада 2023 року № 3481-IX «Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” у зв’язку з Рішенням Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020 щодо забезпечення безперервності здійснення правосуддя найвищим судом у системі судоустрою України», яким визначено юридичний механізм продовження здійснення повноважень суддями Верховного Суду України як суддями Верховного Суду, не може трактуватися - у контексті скликання зборів суддів касаційного суду тієї спеціалізації, яка відповідає спеціалізації судової палати Верховного Суду України, в якій здійснював правосуддя суддя Верховного Суду України, щодо якого були підстави очікувати зарахування до штату Верховного Суду, - як подія, що не стосується вирішення питань внутрішньої діяльності відповідного касаційного суду.

У цьому зв’язку здійснення головою суду адміністративних повноважень з метою організації зборів суддів, формування попереднього порядку денного, за умови

забезпечення рівних умов участі суддів відповідного суду у зборах суддів, у наведеній ситуації, не може саме по собі тлумачитися як використання адміністративної посади голови суду всупереч завданням та обов'язкам, що передбачає така посада.

Реалізація адміністративних повноважень голови суду на стадії організації зборів суддів підлягає оцінці з урахуванням інституційної мети забезпечення безперервної роботи Великої Палати Верховного Суду та реалізації повноважень судді, визначених Конституційним Судом України. При цьому слід відмежовувати дії, спрямовані на забезпечення можливості розгляду питання зборами суддів, від дій, що створюють переваги окремому судді поза встановленою процедурою. Визначальним є те, що остаточне рішення щодо визначення кандидатури до складу Великої Палати Верховного Суду належить виключно до компетенції зборів суддів і не входить до адміністративних повноважень голови суду.

9. Роз'яснити, що оцінка дій у відповідній ситуації має здійснюватися не лише з точки зору їх можливих наслідків для окремої особи, а й з урахуванням інституційного контексту функціонування суду, розмежування повноважень голови суду та зборів суддів, а також процедурних гарантій колегіального прийняття рішень.

З наданих до звернення матеріалів убачається, що після виникнення питання щодо участі судді Верховного Суду України у зборах суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду питання було предметом розгляду зборів суддів, які, відповідно до протоколу, обговорили відповідні обставини та висловили позицію щодо оцінки дій, пов'язаних з організацією розгляду цього питання.

За таких умов дії голови суду щодо організації розгляду відповідного питання та забезпечення можливості його винесення на розгляд зборів суддів мають оцінюватися в межах його адміністративних повноважень і не можуть самі по собі розцінюватися як втручання у самостійне волевиявлення зборів суддів або як прояв адміністративного тиску чи наявності особистого інтересу.

З наданих матеріалів не вбачається порушень під час проведення зборів суддів, які могли б поставити під сумнів дотримання процедурних гарантій їх діяльності, зокрема щодо обмеження права суддів висловлюватися, ставити запитання, пропонувати кандидатури чи вільно реалізовувати своє волевиявлення під час голосування.

Водночас обмеження голови суду, який у встановленому порядку головує на зборах суддів, у праві висловлювати позицію з питань порядку денного, надавати інформацію, що має значення для їх розгляду, або пропонувати кандидатури з числа суддів лише з підстави обіймання ним адміністративної посади в суді, за відсутності встановлених обставин впливу на свободу волевиявлення інших суддів, фактично означало б обмеження його права як судді відповідного суду на участь у суддівському самоврядуванні на рівних засадах з іншими суддями.

Голова
Ради суддів України

Віталій САЛІХОВ